

Література

Бондаренко Я. О. Вербалізація динаміки когнітивної та комунікативної діяльності профайлера під час допиту (на матеріалі американського серіалу “Мислити як злочинець”) / Я. О. Бондаренко // Наукові записки. Серія “Філологічні науки”. – Ніжин: НДУ ім. Миколи Гоголя, 2012. – С. 79-82. Бондаренко Я. О. Вербалізація когнітивної діяльності мовної особистості в процесі профайлінгу (на матеріалі американського телесеріалу “Мислити як злочинець”) / Я. О. Бондаренко // Наукові записки Луганського національного університету. Серія “Філологічні науки”. Дискурсологія: мова, культура, суспільство: зб. наук. пр. – № 1 (35). – Луганськ: Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. – С. 21-30. Бондаренко Я. О. Вербалізація когнітивної діяльності профайлера в процесі екстремальних переговорів (на матеріалі американського телесеріала “Мислити як злочинець”) / Я. О. Бондаренко // Матеріали Міжнародної наукової конференції “Язык – когніція – соціум”. – Минск, МГЛУ, 2012. – С. 172-174. Васильев Л. Г. Языковая личность и дискурс рассуждений / Л. Г. Васильев // Язык – когніція – соціум: тезиси докл. Міжнарод. науч. конф., Минск, 12-13 ноября 2012 г. – Минск: МГЛУ, 2012. – С. 23-25. Дзюба Е. В. Концепты жизнь и смерть в поэзии М. И. Цветаевой: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Е. В. Дзюба. – Екатеринбург, 2001. – 255 с. Залогина Е. М. Языковая личность: лингвистический и психологический аспекты: На матеріалі романов “Бесы” и “Дневник писателя” Ф. М. Достоевского: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Е. М. Залогина. – Санкт-Петербург, 2004. – 180 с. Калашникова А. А. Языковая личность в русскоязычном блоге: когнитивно-прагматический аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19 / А. А. Калашникова. – Ростов-на-Дону, 2011. – 19 с. Краткий словарь когнитивных терминов / [Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина]. – М.: Филол. ф-т МГУ имени М. В. Ломоносова, 1996. – 245 с. Потапенко С. І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу: Досвід лінгвокогнітивного аналізу / С. І. Потапенко. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2004. – 359 с. Сигинава Ю. Н. Особенности проявления языковой личности в окказиональном словотворчестве: на матеріалі текстов В. Маяковского и И. Северянина: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ю. Н. Сигинава. – Краснодар, 2007. – 192 с. Тильман Ю. Д. Культурные концепты в языковой картине мира: Поэзия Ф.И. Тютчева: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19 / Ю. Д. Тильман. – М., 1999. – 232 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

Mental. Season 1, Episode 13. = (Mental, 1/13)

УДК: 811. 134. 2: 81'37

ВАНІНА Г.В., МИКИТЕНКО Н.М.

(Запорізький національний університет)

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛІМЕНТАРНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)

У статті розглядаються особливості компліментарного висловлювання у розмовному дискурсі на прикладі іспанської та англійської мов.

Ключові слова: компліментарне висловлювання, *піропо*, комплімент, семантична група, лінгвокультура, дискурс, адресат, адресант.

Ванина А.В., Микитенко Н.Н. Семантические особенности комплиментарного выражения (на материале испанского и английского языков)

В статье рассматриваются особенности комплиментарного высказывания в разговорном дискурсе на примере испанского и английского языков.

Ключевые слова: комплиментарное высказывание, *пиропо*, комплимент, семантическая группа, лингвокультура, дискурс, адресат, адресант.

Vanina G.V., Mykytenko N.M. Semantic peculiarities of expressing compliments (on Spanish and English examples)

This article deals with peculiarities of expressing compliments in the colloquial discourse on the example of Spanish and English languages.

Key words: compliment statement, *piropo*, compliment, semantic group, linguoculture, discourse, addressee, sender.

За останні десятиліття науковці посилюють інтерес до прагмалінгвістики та до вивчення закономірностей мовлення, що використовуються для впливу на учасників комунікативного акту.

Для досягнення прагматичних цілей використовується різна мовленнєва поведінка. Однією з найефективніших її форм є комплімент.

Комплімент як форма мовленнєвої діяльності має певні національно-культурні особливості та може розглядатися крізь призму мовленнєвих традицій.

Дослідженню компліментарних висловлювань присвячено чимало мовознавчих праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Ідеться про роботи Л.О. Кокойло (“Комплиментарные высказывания как национально-специфичный элемент общения (на материале английского языка)”), В.Я. Міщенко (“Класифікація мовних актів компліменту”), В.В. Леонтьєва (“Комплимент як жанр особистісного типу дискурсу”) та ін. У цих працях раніше були зроблені спроби дослідити компліменти, проте у порівняльному аспекті вираження компліментів ще не широко вивчене, тому дане дослідження і має актуальний характер.

Пропонована розвідка присвячена вивченню компліменту як комунікативного акту в

мовленнєвій поведінці носіїв іспанської та англійської мов.

Метою дослідження є визначення семантичних характеристик компліменту в іспаномовній та англомовній лінгвокультурах.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних завдань:

1. розглянути комплімент як мовленнєву дію;
2. визначити основні комунікативно-прагматичні характеристики компліментарних висловлювань;
3. проаналізувати семантичні особливості вживання компліменту в іспанській та англійській лінгвокультурах;

Об'єктом дослідження є компліментарне висловлювання в іспанській та англійській лінгвокультурах.

Предметом аналізу є семантичні особливості компліментарного висловлювання в іспанській та англійській мовах.

Комплімент (фр. *compliment*) – це особлива форма похвали, вираз схвалення, захоплення зовнішнім виглядом людини, її манерами, вдало сказаним словом. Його визначають як експресив, що виражає відношення мовця до того, хто слухає, має позитивну конотацію і є мовним актом етичного характеру.

Компліментарне висловлювання з метою похвалити когось чи зробити комусь приємність, є досить важливим елементом у спілкуванні представників іспанської культури. Адже позитивна оцінка мовця, його позитивна реакція на певний предмет чи особу, а також прагнення мовця принести задоволення адресату і тим самим виявити своє прихильне ставлення до нього є тими факторами, що впливають на стосунки між комунікантами, а, отже, впливають і на результат спілкування в цілому [Кисельова 2012, с. 74].

В іспаномовній лінгвокультурі для поняття компліменту виділяють суто іспанський, окремий термін – «піропо» (*piropo*), від якого утворюється дієслово «піропеар» (*piropear*) або говорити (дарувати) компліменти.

Піропо вважають чоловічими компліментами, адже згідно до етимології слова, **Piropo** (*лат. pyrōpus*) – камінь гранатового кольору – рубін. Слово є одиницею розмовної мови і *покликає* в жартівливій формі захопитися красою жінки, часто сексуальною зовнішністю.

У стародавні часи іспанські юнаки дарували своїм коханим рубін або гранат (*piropo*), які своїм кольором повинні були уособлювати вогонь в серці закоханого кабальєро. Також є ще одна версія про походження слова – поєднання грецьких слів (*pur*) – вогонь і (*oops*) – очі.

Піропо, що характеризують зовнішність, в залежності від того, з чим вони асоціюються, можна поділити на такі семантичні групи:

1) Піропо, що асоціюються з янголами, божествами:

¡Se rompió el cielo y el angelitos está suelto! - Небо розійшлося і до нас спустився янгол!

¿Te puedo hacer una foto? Quiero enviarla a mis amigos y demostrarles que los ángeles existen. - Чи можу я тебе сфотографувати? Я хочу відправити фото своїм друзям і показати їм, що янголи існують.

2) Піропо, що асоціюються з солодощами, цукерками:

¡Bizcochos! - Які солоденькі!

¿Desde cuando los bombones caminan por la calle? - З яких це пір цукерочки стали прогулюватися вулицями?

¡Ricura! - Смакота!

¡Bombón! - Цукерочка!

3) Піропо, що асоціюються з квітами:

¿Ya empezó la primavera?, ¡porque eres la primera flor que veo! - Вже прийшла весна? Тому що ти — перша квітка, яку я бачу!

Adios florecita de arroz, mañana voy a casarme con vos. - Бувай, моя рисова квітка, завтра я одружуся на тобі!

4) Піропо, що асоціюються з “крадіжкою” поцілунку, серця, душі:

Dicen que robar es malo, yo nunca lo haría, pero un beso tuyo, con gusto lo robaría! - Кажуть, що красти погано і я цього ніколи не робив, але поцілунок твій я би вкрав з задоволенням!

Hola. Soy un ladrón y lo primero que quiero robar es tu corazón. - Привіт. Я злодій і перше,

що я хочу вкрасити — це твоє серце.

5) Піропо, що асоціюються із мрією, сном, марою:

Eres mi sueño al despertar, eres lo más hermoso que la vida puede dar. - *Ти мій сон наяву, ти найгарніше, що може подарувати життя!*

¿Me permites utilizar tu teléfono? Quiero llamar a mi madre para decirle que he conocido a la chica de mis sueños. - *Ти дозволиш мені скористатися твоїм телефоном? Я хочу подзвонити своїй матері та сказати їй, що я познайомився з дівчиною зі своїх мрій.*

6) Піропо, що асоціюються з тваринами:

*¡Qué mona (eres) *! / ¡Eres (tuya) mona (una monada)!* - *Ти дуже приваблива!*

Цікаво зазначити, що з іспанської слово “*мона*” перекладається як мавпа, а в переносному значенні означає приваблива, гарненька жінка.

7) Грубі, вульгарні, піропо з сексуальною семантикою.

В основі більшості сучасних рігорос, вживання яких характерно для мови молоді (включаючи і студентську), міститься імпліцитно, а часто і експліцитно, сексуальна семантика. Багато рігорос мають дуже грубе, вульгарне забарвлення:

¡Qué curvas! - *Які вигини! Які форми!*

¡Qué (buena) pechuga! - *Які груди!*

¡Qué labios más sexuales! - *Які сексуальні губи!*

Це напряму пов'язано з психотипом та менталітетом іспанців, які самі по собі, є дуже емоційними та схильними вільно висловлювати свої почуття.

Комплімент – важлива складова мовленнєвої поведінки представників також і англійської культури. Він впливає як на характер міжособистісних стосунків комунікантів, так і на успішність комунікації в цілому.

Навідміну від піропо, в англійській мові компліменти можуть робити не тільки чоловіки і не тільки жінкам, а також компліменти можуть характеризувати не тільки зовнішність. Питання про те, хто кому частіше говорить компліменти в західних соціумах давно знайшов своє рішення в ряді соціолінгвістичних робіт. На думку Н. Вольфсон, Дж. Мейнс, Дж. Холмс і Д.Ф. Браун в ролі як адресантів, так і адресатів компліментів частіше виступають жінки. При цьому найбільш частотних компліменти жінок жінкам, далі по ступені убавання частотності слідує компліменти жінок чоловікам, компліменти чоловіків жінкам. Найменш нечисленні компліменти чоловіків чоловікам.

Причина «жіночого пріоритету» в компліментах полягає в тому, що компліменти на їх адресу повинні постійно нагадувати їм про необхідність вести себе відповідно до соціально схвалених норм. Мала кількість компліментів на адресу чоловіків (особливо від інших чоловіків) пояснюється тим, що чоловіча соціальна поведінка розглядається як нормативна, яка не потребує коментарів чи інших суджень [Леонтьев 2001, с. 119].

Як і в іспанській, компліменти в англійській мові можна поділити за такими тематичними групами:

1) Компліменти, що асоціюються з душею, янголами, божествами:

What spiritual wealth in such body! - *Яке духовне багатство в такому тілі!*

Do angels also use underground? - *Янголи теж їздять у метро?*

You've got devilishly beautiful eyes. - *У тебе до біса красиві очі.*

You look like a beautiful fairy. - *Ти ніби казкова фея.*

2) Компліменти, що асоціюються з їжею, солодощами:

You're the only girl who is able to intoxicate me. - *Ти єдина дівчина, яка може мене оп'янити.*

You're the most appetizing girl I've ever seen. - *Ти найапетитніша дівчина, яку я коли-небудь бачив.*

Your lips are sweeter than the tastiest sweet. - *Твої губи солодші за будь-які солодощі.*

You look like a juicy slice of orange. - *Ти ніби соковита часточка апельсина.*

You look like a drop of water in the desert. - *Ти ніби крапля води в пустелі.*

3) Компліменти, що асоціюються з квітами:

You look like a beautiful flower. - *Ти ніби прекрасна квітка.*

You look like a morning lily. - *Ти ніби ранкова лілія.*

You remind me of a first spring flower, that grows through the snow and brings warm and calm

to anyone who sees it. - Ти нагадуєш мені першу весняну квітку, що проростає крізь сніг і приносить тепло і спокій кожному, хто її бачить.

4) Компліменти, що асоціюються з явищами природи:

You look like a rainbow after the rain. - Ти ніби веселка після дощу.

You look like a sunrise. - Ти ніби схід сонця.

You look like a ray of light, sun, star. - Ти ніби промінчик світла/сонечко/зірочка.

5) Компліменти, що асоціюються з дітьми:

You smell like a baby. - Ти пахнеш як дитя.

Відповідні **репліки-реакції** на компліменти досить типові:

Дякую за комплімент! - Thank you for the compliment.

Ви мені лестите. - You flatter me.

Дуже люб'язно з вашого боку. - Nice of you to say so.

В Іспанії реакція жінок дуже схожа, відповіддю може бути просто слово “дякую” та ін. Але на грубі піропо, відповіді нерідко бувають досить емоційними:

¡Imbécil! - Дурень!

¡Idiota! - Ідіот!

¡Tonto! - Придурок!

У ході дослідження були розглянуті компліментарні висловлювання у іспанській та англійській мовах, їх роль у спілкуванні та семантична класифікація. Вивчаючи класифікацію компліментів у обох мовах, в залежності від того, з чим вони асоціюються, можна зробити висновок, що семантичні групи майже збігаються за своїм значенням. І в іспанській, і в англійській мові є компліменти, що асоціюються з божествами, солодощами, квітами та ін. Звичайно, компліментарні висловлювання в кожній мові мають свої особливості, наприклад в англійському дискурсі вульгарні компліменти не вважаються нормою, коли ж в іспанському – це звична справа; вульгарні компліменти свідчать про експресивність представників іспанської та латиноамериканської культур.

Розглянувши класифікацію піропо та особливості вираження своїх почуттів через комплімент як у іспанській, так і у англійській мовах, можемо прийти до висновку, що іспанці – екстрверти, а англійці – більш інтроверти.

Комунікативна ціль компліментарних висловлювань в обох мовах – це зміна та вплив на емоційний стан адресата-співрозмовника, вираження ментального стану адресанта.

В ході дослідження було з'ясовано, що компліментарні вислови (піропо) широко використовуються в іспанській мові, особливо цей спосіб вираження своїх емоцій притаманний чоловікам. А у англійській мові компліменти вживаються як чоловіками, так і жінками: в ролі як адресантів, так і адресатів компліментів частіше виступають жінки. При цьому найбільш частотні компліменти жінок жінкам, далі слідує компліменти жінок чоловікам, компліменти чоловіків жінкам. Найменш нечисленні компліменти чоловіків чоловікам.

Перспективою подальшого дослідження вважаємо порівняльний аналіз компліментарного висловлювання у різних мовах.

Література

Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / Пер. с англ. А.Д. Шмелева. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 272 с. *Жуматова Ю.В.* Семантика и прагматика комплиментарного высказывания в английском языке [Электронный ресурс] / Ю.В. Жуматова // Актуальные проблемы лингвистики, психолингвистики и лингводиактики. – Орск: Орский гуманитарно-технологический институт, 2008. *Кокойло Л.А.* Комплиментарные высказывания как национально-специфичный элемент общения (на материале английского языка) // Совещание-семинар «Этнопсихолингвистические аспекты речевого общения» (тезисы докладов). Ч. 1. – М.; Самарканд, 1990. – С. 52-53.